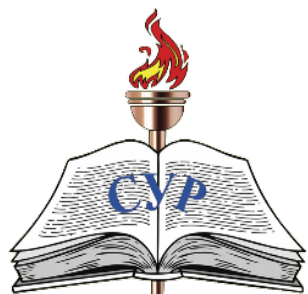

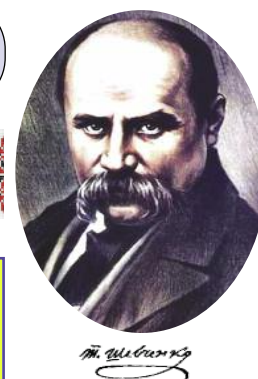
Засуджуємо звірства російської федерації над мирним українським народом!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXIV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 9-10/ ТРАВЕНЬ 2024 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

ЄДИНІ У ВИБОРІ, СИЛЬНІ У РІШЕННІ!

Союз українців Румунії офіційно розпочав свою виборчу кампанію на місцевих виборах 9 червня 2024 року з чітким і рішучим посланням – «**Ми тут, щоб відстоювати наші права, заради розвитку наших громад та за краще майбутнє для всіх нас!**» Ми висунули власних кандидатів на посади мерів, членів повітових та місцевих рад у 50 населених пунктах.

Для нас це історичний момент, ніколи раніше Союз українців Румунії не висував стільки кандидатів на виборах, у такій кількості населених пунктів.

**МІСЦЕВІ ВИБОРИ 9 ЧЕРВНЯ 2024 РОКУ
СОЮЗ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ**

Цього разу СУР зумів згуртувати вражаючу кількість – близько 500 кандидатів у 50 населених пунктах.

Разом ми представляємо сильний голос та чіткий напрямок на майбутнє!

Спроби залякати нас, щоб ми вибірково вийшли з виборчих перегонів або взагалі не брали участі у виборах, не увінчалися успіхом! Навпаки, ми більше ніж коли-небудь згуртовані та сповнені рішучості відстоювати права української меншини, сприяючи розвитку та покращенню умов життя всіх членів наших громад і не тільки.

Союз українців Румунії – це не просто конкурент, який з'являється у виборчій боротьбі лише раз на чотири роки. Ми є постійною присутністю у громадах, опорою та активним промоутером еволюції та розвитку. Наші конкретні досягнення будуть детально описані під час передвиборної агітації в кожному повіті, нагадуючи всім про нашу відданість громаді та нашу здатність робити конкретні справи для людей.

У цій виборчій кампанії **МИ ЗАКЛИКАЄМО ДО ЄДНОСТІ, ВИЗНАННЯ ТА ВЗАЄМНОЇ ПІДТРИМКИ!** Кожен голос, відданий за СУР, – це нова віра в нашу здатність пропонувати конкретні рішення для покращення життя в наших громадах. Голосування – це визнання того, чого ми вже досягли і спосіб дати нам інструменти для продовження нашої роботи, для підтримки людей, які можуть змінити життя наших громад на краще.

Ми усвідомлюємо, що на нас чекає складна кампанія, але нас не зупинить і не відволіче негідна тактика, ми не опустимося до рівня наших опонентів. Ми гідно братимемо участь у перегонах, під час яких зосередимось на демонстрації наших проектів та ініціатив, від хати до хати та онлайн, з наголосом на відкритому діалозі та притаманних нам цінностям.

Настав час об'єднати зусилля, бути сильнішими у своїх переконаннях та цінностях і разом будувати ще сильнішу спільноту!

Привітання Голови Союзу українців Румунії з нагоди Дня Європи

Щороку 9 травня ми святкуємо День Європи, встановлений як символ миру та єдності на європейському континенті. Цей день є нагодою озирнутися на те, чого ми досягли за 17 років з дня вступу до ЄС, який приніс економічну стабільність і значне поліпшення рівня життя людей, і подивитися в майбутнє, на те, як ми можемо разом побудувати більш розвинену і процвітаючу Румунію, як складову великої європейської сім'ї.

На жаль, вже третій рік поспіль мирне життя народів Європи серйозно підірвала збройна агресія Росії проти України. Вкотре, єдність європейців проходить суворе випробування цим та багатьма іншими викликами, з якими доводиться стикатися Європейському Союзу. Європа переживає найскладніший період з часів Другої світової війни і лише разом, об'єднавшись у твердій підтримці України, яка залишається щитом для європейського

континенту, ми зможемо досягти успіху у відновленні миру і процвітання у всьому європейському просторі.

Румунія залишається непохитним прихильником розширення ЄС і підтримує Р. Молдова та Україну в процесі переговорів про вступ до ЄС, надаючи експертну та технічну допомогу двом країнам-кандидатам. Таким чином, наша країна взяла на себе роль промоутера європейських цінностей у регіоні. Водночас Румунія є європейською моделлю захисту прав національних меншин, прикладом належної практики у цій сфері та генерує нові стандарти на європейському рівні.

У перспективі виборів 9 червня усі ми маємо усвідомити, що наші рішення і вибір матимуть вирішальний вплив на майбутнє Румунії та Європейського Союзу. Ми відповідальні за майбутнє наших дітей, за те, яку Румунію ми їм залишимо і в якій Європі ми хочемо, щоб вони жили. Ми європейці, а Європа – наше спільне майбутнє!

На многая літа, Європа!

На многая літа, Румунія!

Духовна пожива

Свідки Воскресіння

Зі Святої Євангелії нам відомо, що нікому з людей не було дано побачити Воскресіння Ісуса і те, як він піднявся та вийшов зі Своєї гробниці, і ту мить, коли Ісус вийшов не відваливши каменя, не порушивши синедріонової печатки. Але люди зраділи побачивши гріб порожнім, явлення Ангелів при гробі та Воскреслого Ісуса. Ті, хто побачив Його щойно після Воскресіння засвідчили, а їхнє свідчення залишилось нам аж до сьогодні й тому ми протягом 40 днів після Воскресіння вітаємо один одного: «Христос Воскрес! Воістину Воскрес!» На підставі навчання тих, хто бачив Ісуса після Воскресіння, ми переконані, що Ісус Воскрес і, що і нас воскресне при загальному Воскресінні.

Але хто є свідками Воскреслого Ісуса?

1. Жінки-мироносиці: Марія Магдалина, Йоана, Марія Якова, Саломея та інші (Мк. 16, 1). Вони першими прибігли до гробу, щоб помазати Тіло Ісуса. Вони нам пояснюють три великі факти: 1. Знайшли гріб порожнім, Похованого уже не було у гробі, залишились лише пелени; 2. Якщо гріб порожній, можливо хтось взяв Його тіло, вони не думали, що Він воскрес; 3. Марія Магдалина побачила Його, але подумала, що то садівник і спитала Його куди поклав він тіло Ісуса, а в ту мить Ісус звернувся до неї на ім'я: «Маріє!», тоді вона впізнала що то є Господь.

2. Петро та Йоан, які почувши від мироносиць новину після Воскресіння Господа, першими побігли до гробу Христа. У неділю ввечері Ісус явився десятьом Своїм апостолам, коли ті обговорювали почуті свідчення про Його воскресіння, увійшовши крізь зачинені двері. Через вісім днів він знову заходить до них, щоб побачив Його і Фома. Апостоли удруге побачили Воскреслого Христа. Тоді Ісус дає силу апостолам прощати людські гріхи, тобто встановив Ісус Святу Тайну Священства.

3. Клеопа і Лука у дорозі до Емаусу (Лк. 24). Ці два учні стали тими, хто йдучи до Емаусу впізнали Ісуса в переломленні хліба. Вони були першими людьми, яких причастив сам Христос і, які відкрили очі та впізнали Його у Святому Причасті.

4. «Більше як п'ятсот братів разом» (1. Кор. 15, 6) Про це написав Св.Ап. Павло, які свідчили про Ісуса Воскреслого.

5. Савл із Тарсу, який йшов до Дамаску, думаючи що там сховали учні Тіло Ісуса, але у своїй дорозі він зустрівся з Ісусом живим, який розмовляв з ним. Після цієї розмови Савл змінив своє життя, став Апостолом Павлом, який свідчив про все, що Бог йому відкрив, а головне про Ісуса Воскреслого.

6. Усі ми християни, які не бачили те що бачили апостоли, мироносиці, Його учні, але віримо, що Він воскрес та що й ми воскреснемо: Щасливі ті, які, не бачивши, увірували!» (Йн 20, 29)

отець Іван ЮРЧА

Аделя ГРИГОРУК

«ПРО МИЛИХ МАТУСЬ І ЛЮБИХ БАБУСЬ»

КВІТИ ДЛЯ МАМИ

В теплі дні весняні в квітні
Я садила різні квіти:
І жоржини, і тюльпани –
Хай цвітуть вони для мамі.

Гарно квіти доглядаю,
До схід сонця поливаю,
Щоб росли вони великі –
І лілеї, і гвоздики.

Тут іриси й хризантеми
Завжди горнуть до мене,
І білява ніжна роза...
– Ти на неї, доню, схожа, –
Так мені матуся любя
Каже, як мене голубить.

МАМИНА ПІСНЯ

Кличуть вранці квіти
У садочок,
Там матусин чути
Голосочок.

Матінка, як квіточка,
Вродлива,
А її пісні –
То справжнє диво.

Буду щедро квіти
Поливати
І пісні в матусі
Переймати.

Хай квітне рідна
Україна
Й лине пісня наша
Солов'їна.

Микола-Мирослав Петрецький привітав українців з Днем вишиванки

Щороку, у третій четвер травня українці з відусіль відзначають Всесвітній день вишиванки та з гордістю носять цей символ, вишановуючи та популяризуючи традиції своїх предків. Свято, яке цього року відзначається вже в 18-те, покликане зберегти та передати наступним поколінням споконвічні традиції створення та носіння вишитого українського одягу з національними мотивами, як символ національної стійкості та відродження українського народу.

Ця прекрасна сорочка, яка в українському фольклорі вважається священним оберегом, прикрашена на рукавах і грудях геометричними орнаментальними мотивами. Однак, якщо уважно придивитися до тканини, то можна побачити стилізації польових квітів і зірок неба, знак святого хреста тощо, адже ця тканина є, по суті, носієм давніх символів, послань, зафіксованих на тканині попередніми поколіннями. Вишиванка є автентичним елементом, який визначає культурну та духовну ідентичність українців, поєднуючи історію, сьогодення та майбутні прагнення через спадкоємність фундаментальних цінностей.

У нинішньому контексті, в умовах повномасштабної війни росії проти України цей предмет одягу є не лише символом української культури та знаковим елементом народного вбрання, а й символом опору та боротьби українців за мир, свободу та національні цінності.

Для українців Румунії вишиванка є однією з найважливіших складових культурної спадщини, залишених нашими предками,

живою спадщиною, яка демонструє любов до наших народних традицій. Це оберіг, а також символ, який ми всі, від малого до великого, носимо з гордістю, в особливі моменти життя, а також на кожному святі в спільноті.

З Всесвітнім днем вишиванки!

Мараморощину та Закарпаття з'єднає новий міст через Тису

Уряд Румунії прийняв постанову про будівництво автомобільного мосту через річку Тиса, між населеними пунктами Сігету Мармацій (Марамурський повіт, Румунія) та Біла Церква (Закарпатська область, Україна). Про це 30 квітня повідомив прес-секретар кабінету міністрів Михайл Константін.

«Я хотів би також відзначити прогрес, досягнутий в посиленні двосторонніх відносин між Румунією та Україною, що є продовженням домовленостей, досягнутих під час спільного засідання урядів двох країн, що відбулося у жовтні минулого року в Києві. Тоді ми оголоси-

ли про відкриття пункту пропуску через річку Тиса між Сігету Мармацій та Білою Церквою. Сьогодні була прийнята постанова уряду про будівництво автомобільного мосту через річку Тиса з румунського боку знаходиться у районі Тепліца міста Сігету Мармацій. Також за домовленістю між урядами двох країн буде створена спільна комісія, яка координуватиме всю діяльність, пов'язану з будівництвом цього інфраструктурного об'єкту», – сказав Михайл Константін.

За його словами, у середньотерміновій перспективі проєкт стане складовою програми секторальної співпраці між прикордонними регіонами Румунії, України, Словаччини та Угорщини.

«Йдеться про координацію зусиль з інтегрованого розвитку на рівні прикордонних регіонів північно-західної Румунії, північно-східної Угорщини, південно-західної України та південно-східної Словаччини», – додав речник уряду Румунії. Термін будівництва становить 20 місяців, а вартість робіт – 130 мільйонів лейв (близько 26 мільйонів євро). На суміжній стороні

будівельні роботи вже стартували, а зведення мосту через річку Тису завдовжки понад 260 метр планують завершити до кінця 2024 року.

Наразі вантажівки не можуть перетинати дерев'яний міст на пункті пропуску Сігету Мармацій – Солотвино, який був відбудований у 2007 році, тому вантажні перевезення здійснюються в обхід через Халмеу (повіт Сату-Маре) або Сірет (повіт Сучава) за десятки кілометрів.

На півночі Румунія має спільний сухопутний кордон з Україною завдовжки 273 км і лише три автомобільні пункти пропуску (митниці): Халмеу-Дякове, Сігету Мармацій-Солотвино та Сірет-Порубне, причому останній є найбільш завантаженим після вторгнення росії в Україну. З трьох автомобільних пунктів пропуску через румунсько-український кордон лише два – Халмеу і Сірет, також працюють для автоперевізників, оскільки КПП Сігету Мармацій – Солотвино має старий міст через Тису, який не може витримати велику кількість вантажівок. На митниці Сірет-Порубне, що в Сучавському повіті водії вантажівок змушені довго чекати на виїзд з країни.

Василь КАПТАРУ

Фото: CJ Maramures/
Марамурська повітова рада

Виставка «Квітень» Ганни Козелецької і Павла Обрежі у Бухаресті

У Культурному центрі імені Міхая Емінеску в Бухаресті у квітні пройшла виставка скульптури та живопису «Квітень», двох митців, чоловіка та дружини, Павла Обрежі з Республіки Молдова та українки Ганни Козелецької. 42 картини, представлені на експозиції входять до серії «Україна моя» та «Сади Молдови». Усі картини та етюдні написані на пленері, при природному освітленні, що дозволяє розкрити багатство кольорів і світло природного середовища. Основна ідея робіт на пленері – показати красу моменту, благоговіння перед природою та її різноманітними явищами. Ці пленерні етюди є нагадуванням про те, що людина повинна завжди вміти помічати та цінувати оточуюче середовище, це точно прикрашає людські добродії.

Ганна народилася в Кривому Розі, де й закінчила художню школу № 2. Потім почала свій мистецький шлях, поступила в Харківську академію, там закінчила бакалаврат, після цього вступила на магістратуру в київську Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА), а зараз займається вже своїм мистецьким життям. Арт-кемп в резиденції, пленери, так проходять її творчі будні. «Ця виставка можна так сказати наш тандем, наше об'єднання, тому що він скульптор, я живописець і ми об'єдналися в таку чудову виставку, яка відображає нашої творчій шлях за останні, мабуть, 7-9 років. Познайомились ми в 2019 році, до речі, в Румунії, тому дуже знаково, що ця виставка проходить саме зараз в Бухаресті, Румунії і вона відображає наші почуття, наші емоції, те як ми відносимось до життя, те як ми відносимось до оточуючого середовища. Наприклад, якщо казати про мою серію, яку я представила на цій експозиції, це серія називається «Сади Молдови», вона включає в себе 42 картини. Це етюди, пейзажі, які були написані з натури. Дуже люблю пленер і дуже часто виходжу на пленер, коли там, наприклад, якось цікаво для мене грає світло на вулиці. Я виходжу на пленер, я пишу картини і саме ця виставка вона відображає те, як я відношусь до оточуючого середовища, як я відношусь до природи.

Мене дуже цікавить саме в природі і в пленері, взагалі, коли я пишу в пленері, мені подобається саме те, як грає світло, як взаємодіють світло і тінь. Це така особлива гра і для мене, коли я пишу пленер це, знаєте, ніби я намагаюсь схопити це світло, яке таке мінливе, яке зараз воно, а таке через 5 хвилин воно вже міняється. І для мене цей біг за світлом це як така собі гра. Мені подобається, коли натура, вона мінлива, коли вона має свій характер і мене це надихає на якийсь пошук виразності в своїх

творах за допомогою кольору, за допомогою тональних якихось відношень в етюдах. І ця виставка, представлена в центрі Центру культури «Міхай Емінеску», вона саме відображає цю серію, написану саме на пленері. Тобто якщо ви на картині в мене бачите десь поле з соняхами, це значить що я прийшла на поле і писала серед цих соняхів, писала пленерну цю роботу.»

Виставлені на експозиції картини представляють емоційні стани природи, настрої природи, переданий за допомогою кольорів. Вони приносять радість, чистоту, легкість і душевні відчуття від зустрічі з природою. Це саме той момент, коли на мить можна зупинитися біля картини і відчутти подих природи, її чуттєві стани. Ганна Козелецька: «Мене це надихає, тобто взагалі пленер мене надихає, але це одна частина моєї творчості. Тому що якщо взяти, наприклад, взагалі мою творчість, вона така кольорова як пленер, як пленерні робо-

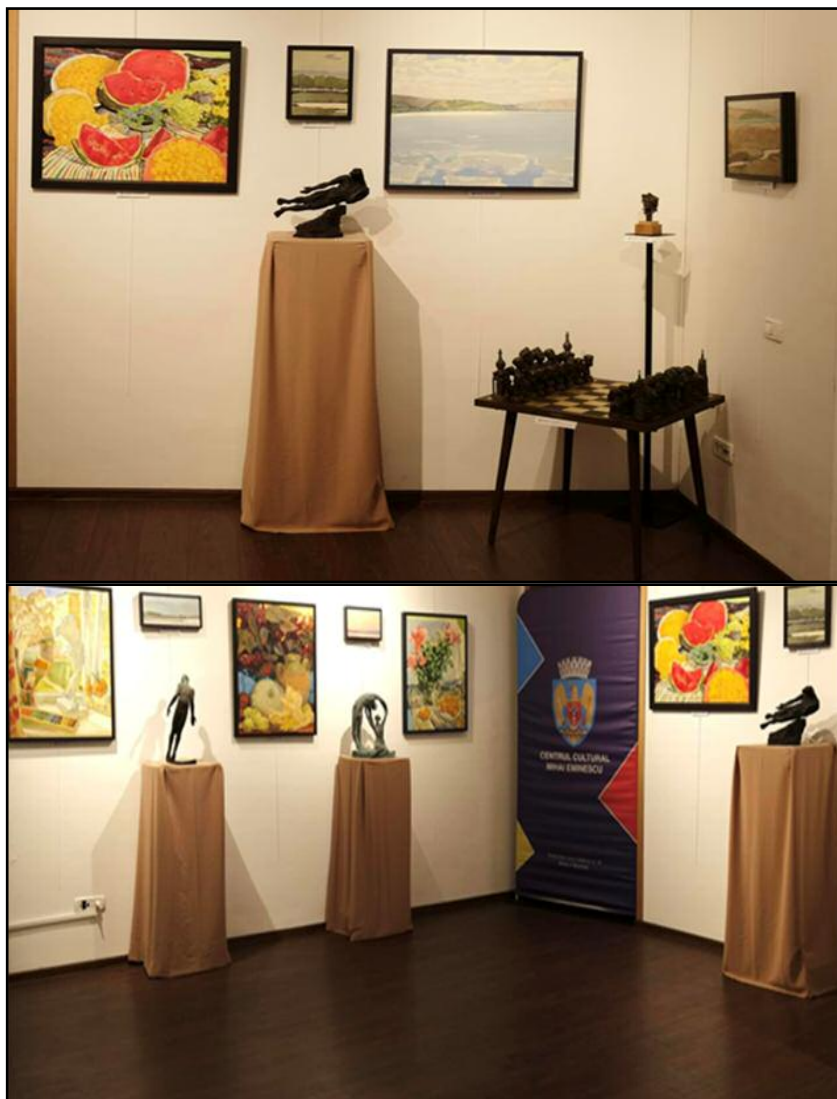

Ганна Козелецька та Павел Обрежа
(Фото: www.facebook.com/kozeletska)

Виставка «APRILIE/КВІТЕНЬ» – це суміш почуттів, емоцій, форм, тіней, кольорів, світла, це об'єднання двох напрямків візуального мистецтва, живопису та скульптури, що охоплює творчість української художниці Ганни Козелецької та молдовського скульптора Павла Обрежи за останні 8-9 років. «Зі мною на цій експозиції представлені шикарні скульптури мого чоловіка. Це Павел Обрежа, скульптор, для мене найкращий. Його роботи наповнені, такою витонченою композицією і глибиною, коли ти просто дивишся на ці роботи, й образне мислення просто зашкалює тому що це не просто портрет, зображення, це відображення якоїсь глибини, відображення образу. Це дуже важливо, це не просто копія, наприклад, якоїсь персони, це більш глибокі почуття. Мені подобаються його композиції, мені подобається зараз ця серія «Почуття» називається, над якою він зараз працює. І я дуже рада, що у нас зараз ця виставка, про яку ми дуже давно мріяли, дійсно, мабуть, з самого початку нашого знайомства. І, до речі, ця виставка називається «APRILIE» не просто так, а тому що ми познайомилися у квітні, поблизу Бухареста, в Могошоая арт-кемп і воно якось ми тоді подумали, а класно було б зробити таку виставку, де ми були би разом представлені. Це було просто як мрія, а потім це перейшло в напрацювання, в якийсь творчий доробок і все це вилилось в нашу спільну експозицію. Я чесно була вражена, коли ми все це розвісили вже в залі я була вражена, наскільки це органічно і класно виглядає разом. Тому що я думала, що один вид мистецтва візуального буде перебивати інший або якось глушити, але ні в якому разі – це настільки органічно виглядає. Ну, я думаю, як ми виглядаємо органічно разом, так і наша експозиція також виглядає разом дуже органічно».

(Продовження у наступному числі)

Василь КАПТАРУ
Всесвітня служба Радіо Румунія

Виставка "Квітень"
(Фото: www.facebook.com/kozeletska)

ти, а інша частина моєї творчості вона більш глибока, тому що я приділяю увагу саме історичній темі. І мені дуже подобається портрет, мені дуже подобається якісь композиції створювати. Наприклад, мій дипломний твір в київській академії мистецтв називався «Джерело вічності Києва». Це про Київську Русь, про самоідентичність, про наших персоналій. Тобто якщо взагалі взяти мою творчість то вона є така як пленер, в якомусь сенсі яскрава, а з іншого - більш глибока, це коли я торкаюся саме історичної теми».

У КНУ відбулася лекція Надзвичайного і Повноважного Посла Румунії в Україні

Надзвичайний і Повноважний Посол Румунії в Україні пан Александр Віктор Мікула прочитав лекцію «Європейська інтеграція та досвід інтеграції Румунії до ЄС» перед викладачами, студентами й курсантами КНУ імені Тараса Шевченка. Захід відбувся 8 травня – у день пам'яті про завершення Другої світової війни та перемогу, що стала можливою лише завдяки спільним зусиллям Об'єднаних Націй.

Лекція пана Посла засвідчила, що Румунія залишається дружнім, надійним і послідовним європейським сусідом України. Офіційний Бухарест із перших днів війни засудив незаконну агресію росії та підтримував суверенітет і територіальну цілісність України. «Цю позицію ми підтверджуємо своїми справами», – зауважив Александру Віктор Мікула.

Останні два роки Румунія надавала Україні всебічну допомогу – політичну, гуманітарну, військову. Посол розповів, як його країна підтримує українців, які залишили свої домівки через війну. Нині румунський кордон слугує важливим експортним коридором між Україною і ЄС. Готуються до реалізації інфраструктурні українсько-румунські проекти. Є ще такі практичні аспекти, як, зокрема, готовність румунів до взаємодії у галузях освіти, науки та культури.

«Зараз наша співпраця почала охоплювати нові сфери, які стосуються не тільки сьогодення, а й перспектив. Такою спільною роботою є вступ України до ЄС», – сказав Александру Віктор Мікула. Пан Посол наголосив, що Румунія підтримує членство України в ЄС і готова ділитися своїм досвідом євроінтеграції: як позитивним, так і тими помилками, яких варто уникати.

На досвіді Румунії дипломат розповів, які переваги у вигляді прямих міжнародних інвестицій дає країні вступ до Європейського Союзу. Навіть процес переговорів теж дає свої результати, це своєю чергою має економічний і соціально-психологічний ефект. Звісно, на шляху євроінтеграції є доволі серйозні виклики. Однак Румунія використала перехідний період для підготовки найвразливіших галузей до конкуренції з іншими країнами Євросоюзу. Євроінтеграційний процес може тривати ще довгий час, навіть після реального вступу до ЄС. Україна прокладає свій європейський курс у складних умовах війни, але реформи, запроваджені упродовж останніх

двох років українським урядом і парламентом, допоможуть наблизити вступ до Євроспілки, відзначив румунський Посол. Власне, українська сторона сама має визначитися стосовно пріоритетів внутрішньої трансформації.

Зустріч Надзвичайного і Повноважного Посла Румунії в Україні зі студентами й викладачами Університету модерувала проєкторка з науково-педагогічної роботи (міжнародне співробітництво) Ксенія Смирнова. Розмова у форматі «запитання – відповідь» стосувалася міжнародної підтримки України, культурного взаємозбагачення і

єдності в різноманітті, методів спротиву російській пропаганді, досвіду Румунії у подоланні комуністичного минулого тощо.

Запобіжником від сучасної російської імперської ідеології може служити сильна історична пам'ять, знання власного минулого, вважає пан Посол. Спільно румуни та українці можуть збудувати світ, у якому ніколи не повторяться колишні злочини – ні нацистські, ні комуністичні.

Професор кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики

ННІ філології Сергій Лучканин, звертаючись рідною для пана Посла румунською мовою, пригадав, як рівно 30 років тому в цій самій аудиторії Червоного корпусу перед студентами Університету виступав тодішній президент Бухарестського університету Еміль Константінеску. За кілька років видатний румунський учений, правозахисник і політик був обраний Президентом Румунії. Самі стіни Шевченкового університету сприяють успіхам і професійним злетам.

Джерело і фото: <https://knu.ua/news>

Усе менше людей в Інтернеті

Майже половина всього глобального інтернет-трафіку в 2023 році була створена ботами. Про це повідомляє Національний директорат з кібербезпеки Румунії з посиланням на звіт Imperva Bad Bot Report від французької компанії Thales. Цей рівень активності ботів є найвищим з початку моніторингу автоматизованого трафіку в 2013 році.

Хоча деякі роботи виконують корисні функції, такі як індексація веб-сторінок, більшість з них створені для зловмисних цілей. Відсоток веб-трафіку, пов'язаного зі зловмисними ботами (bad bots), постійно зростає: у 2022 році він становив 30,2%, а в 2023 році вже досяг 32%.

Звіт також показує, що частка трафіку реальних користувачів у 2023 році скоротилася до 50,4%. Автоматизований трафік щороку приносить компаніям мільярди доларів втрат через атаки на вебсайти, API та програми.

У звіті також попереджають про зростання активності ботів, пов'язаних із штучним інтелектом. Було виявлено, що швидке впровадження генеративного штучного інтелекту та великих мовних моделей призвело до зростання кількості простих ботів до 39,6% у 2023 році з 33,4% у 2022 році.

Водночас у документі було визначено й зростання трафіку зловмисних роботів (32%), а 17% були зловмисними ботами, які шукали вразливості системи для отримання доступу до конфіденційних даних або облікових записів користувачів.

Джерело: dnsc.ro
Фото: Pixabay.com

Участь делегації СУР у Другому Міжнародному Саміті міст та регіонів України

9 травня Голова Союзу українців Румунії, депутат Парламенту Румунії Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у Другому Міжнародному Саміті міст та регіонів, який відбувся у Києві. На заході були присутні Президент України Володимир Зеленський, Прем'єр-міністр Денис Шмигаль, представники центральних та місцевих органів виконавчої влади, Євросоюзу, Ради Європи, а також представники 18 країн світу.

Володимир Зеленський, у своєму виступі, подякував усім учасникам та міжнародним партнерам за допомогу Україні у розв'язанні Росією війни.

Цьогорічний захід, як і попередній Міжнародний Саміт міст та регіонів, пройшов під гаслом «As strong as united».

Ключовими темами, які обговорили учасники під час панельних дискусій, стали: Відновлення та розвиток громад і територій під час війни та у повоєнний період; Європейська інтеграція України: досягнення, виклики та перспективи у регіональному вимірі; Внутрішньо переміщені особи: гуманітарний виклик; Реабілітація жертв війни: медичний, психологічний та соціальний аспекти.

Основною ідеєю Саміту є мобілізація підтримки українських громад на горизонтальному рівні з боку іноземних міст та регіонів-партнерів, пошук нових партнерів, підвищення уваги до українських громад, посилення «українського порядку денного» на рівні європейських муніципалітетів.

На київському саміті голову СУР супроводжували Генеральний секретар Союзу українців Румунії Ірина Люба Горват, директор канцелярії префекта Сату-Марського повіту Радун Янку та радник СУР Фабіан Попович.

Конференція «Два роки вимушеного переміщення. Плани на майбутнє»

26 квітня 2024 року в місті Бухарест (Румунія) відбулася конференція «Два роки вимушеного переміщення. Плани на майбутнє». Її організатор – благодійний фонд «Гореніє», за підтримки Фонду Ганнса Зайделя в Україні, створив діалоговий майданчик для спільного обговорення ситуації тимчасово переміщених осіб-громадян України, які знайшли прихисток на території Румунії внаслідок російського повномасштабного вторгнення в Україну та, які планують повернутися в Україну.

Співорганізаторами конференції виступили Союз українців Румунії, благодійний фонд «Суспільні ресурси та ініціативи» та аналітична Асоціація «Дім Чорного моря».

Серед учасників та спікерів конференції були представники української громади в Румунії, неурядових організацій та державних агенцій Румунії, міжнародних місій та дипломатів.

Надзвичайний та Повноважний Посол України в Румунії пан Ігор Прокопчук, у своєму виступі відмітив важливість консолідації суспільства та створення діалогових майданчиків для підтримки українських громадян закордоном.

Голова Бухарестської філії СУР Михайло Трайста нагадав, що етнічні українці Румунії з самих перших хвилин війни були душею та серцем поруч з переселенцями, які тікали в російських окупантів.

Учасники конференції

проаналізували результати роботи у сфері надання допомоги українцям з лютого 2022 року, визначили низку питань, які з об'єктивних причин не вдалося ефективно вирішити, намагалися ідентифікувати можливі спільні дії на ближче майбутнє. Були обговорені найбільш важливі виклики, з якими стикаються громадяни України закордоном, зокрема питання щодо продовження статусу тимчасового захисту та пов'язані з цим правові, гуманітарні питання та питання планування безпеки, питання соціальної підтримки українських переселенців у Румунії, виникаючі перешкоди на шляху інтеграції українців в європейські громади та безліч інших тем. Окрема увага була приділена питанням освіти, зокрема, функціонуванню освітніх хабів.

З українського боку в онлайн та офлайн форматі було презентовано наявні програми підтримки українських переселенців в регіонах України, роль урядових та міжнародних організацій у процесах захисту прав українських біженців, економічні перспективи та можливості для українських переселенців, які повертаються додому, а також можливості міжнародних та українських неурядових організацій щодо сприяння реінтеграції переселенців після повернення в Україну.

Василь КАПТАРУ

IN MEMORIAM: Іван КОВАЧ

Володимир АНТОФІЙЧУК

ПРОЩАННЯ З МАЙСТРОМ ОРАНЖЕВИХ БАЛАД
(СПОГАД ПРО ІВАНА КОВАЧА)

(Закінчення. Поч. у попередньому числі.)

Я ж виокремлю твір «Чуга», жанрові особливості якого Михайло Михайлюк підкреслено означив як «мікророман». У його центрі – образ молодого людини, яка наполегливо шукає свого життєвого прихистку і на тому шляху зазнає перших радощів і прикрощів. Але за будь-яких поворотів долі відчуває в собі постійну потребу повертатися до рідної оселі, де завжди знаходить велику вітху від спілкування з дорогими їй серцю людьми, черпає фізичні і духовні сили в навколишньої природи. І ця гама почуттів, розбурхана відвідинами дорогих серцю місць і споминами про них, відлунує також щемливою тугою в рядках вірша, що народжуються у глибинах душі:

Летять ще коні
в святій погоні
На отчії сліди, –
То долю крає туга за краєм,
Де виріс, – в світ життя піти.

Розводять руки дерева, звуки, –
Таке усе моє!..
Серед дороги паду у ноги
Селу, що дише, як своє.

До вас, сільчани, гоїти рани
Приходжу звідусіль, –
Вони відкриті, в барвінку вміті,
Та не згоїти їх приціл.

Бо село для нього – то не лише своєрідна філософія національного буття, життєва мудрість і душевний спокій, а й неперервна тривалість у часі Поета, кожного з нас, усього народу:

Село – як притча, та село, –
Бери й родися в нім досхоchu,
Зерном у душу залягло,
Вагітним гробом серед ночі.

Воно не рай, не світ, не сон, –
Комусь пригодою з рогатки
Втекло без жодних перепон.
Село – як речення без крапки...

...Супроти неба твердне час,
Як подих, вирівнялась днина.
Скажу вам чесно, без прикрас,
Село ж – рідніша батьківщина.

Найбільша його насолода – відвідини горбистої місцини, до підніжжя якої туляться сільські хати: «Ранок... Багряний такий ранок!.. Завітав в улоговину села, оточеного зеленим золотом шестигорбої Чуги, як серце грудьми. Сонце вже зійшло. Це вже, мабуть, його особиста, яка б не чудна, справа. Дерев одяглися у весну, як в недільну вишиванку. У очі набивається світло, рятуючись наче від свіжого, легенького вітру. Виходжу з хати, ставлю острішком долоню над очі і позираю у вись». Тут він виростав, тут кріпився духом, тут звиряв свої радощі й печалі, сюди повертався і знову вирушав, щоб поринути у вир щоденних справ:

Стоголосить Чуга рідна
У вечірнім небокраї,
Де отари, де череди
У травневому розмаї.
Вона скине свою втому
Там, де дідові черешні,
Й світ покине, і полине,
Де земля в житах небесних.
Там, де пісня, де сопілка
Плаче, стогне, розквітає,
Там моя рідненька Чуга
То радіє, то риде...

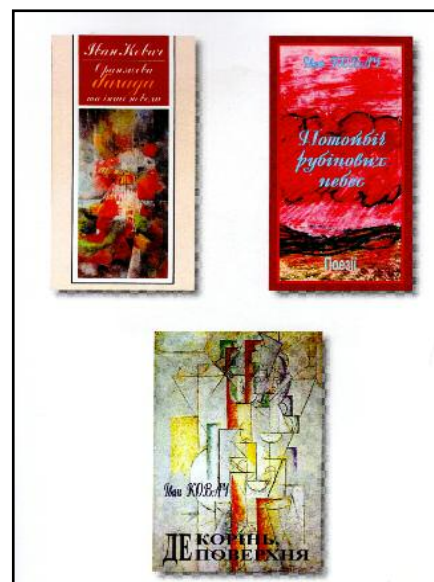
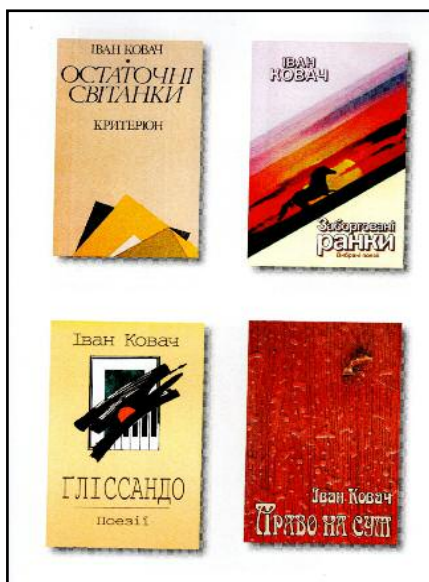
Літературно-критичні статті – то окрема грань письменницького таланту Івана Ковача. Ще на початку своєї творчості він написав наукові розвідки про творчість Тараса Шевченка («Як умру, то поховайте...»), Лесі Українки («Трагічність генія в Лісовій пісні» Лесі Українки і «Луцафері» Міхая Емінеску») та ін., передмови до збірок творів своїх колег – українських письменників Румунії. Протягом тривалого часу під рубрикою «Сміються, плачуть солов'ї...» в літературно-культурному журналі українських письменників Румунії «Наш голос» ним публікувалися роздуми про українську класичну й сучасну літературу. У своєрідних «портретах-про-світлін-

нях» (жанрове визначення самого їх автора!) постають у найхарактерніших творчих рисах Тарас Шевченко й Іван Франко, Юрій Федькович і Сидір Воробкевич, Павло Тичина й Микола Бажан, Василь Стус і Василь Симоненко, Ігор Калинець і Борис Олійник, Іван Драч і Микола Вінграновський, Павло Мовчан і Мойсей Фішбейн, Михайло Ткач і Володимир Вознюк, Орест Масикевич і Богдан Мельничук, а за ними – ще ціла низка майстрів слова. Професійно влучні літературознавчі спостереження – в нагоді став добротний фаховий вишкіл на українському відділенні Бухарестського університету – підкріплюються добірками творів письменників. Тож запропоновані читачеві літературно-критичні матеріали, що вийшли окремим двотомником у бухарестському видавництві 2010 і 2014 років, справедливо іменувати навчальним посібником, який насправду, за визначенням його ж укладача, «стане корисним як учителям й учням старших класів, так і студентам, відповість смакам усього гетерогенного читача».

Незважаючи на важку хворобу й вік Поет весь час перебував у роботі й турботі про все довкола суще. Мав на меті завершити книгу про своє рідне село, яке «серцем завжди затуляв у негоду», а на тлі його історії – й автобіографію. За два тижні до свого відходу телефоном сповіщав про план нових видань і дякував за мої передмови до них... В одному з віршів, заворожений переходом темряви ночі у світанок нового дня, Іван Ковач написав:

Увечері зблякло світіння.
Стоїш на порозі,
мов свічка.
Іду
і дивуюсь,
що знову
під стріхою ночі,
спопелілою,
Господь Бог змайстрував
біле диво.

Невимовно жаль, що диво народження нового дня душа Майстра спостерігає з уже інших світів...

Підсумки Саміту Світового Конгресу Українців

12-15 квітня у Бухаресті відбувався Саміт Світового Конгресу Українців, в якому взяли участь понад 200 очільників та представників українських громад із 55 країн світу та 5 континентів. Усе – аби окреслити стратегії подальшої підтримки України та захисту її інтересів в умовах безпрецедентних безпекових та екзистенційних викликів.

Після урочистого відкриття, в якому взяли участь лідери SKU, представники румунського та українського урядів, міжнародні експерти, дипломати, почесні гості, партнери, прихильники та друзі SKU, розпочалася безпосередня робота саміту, що відбувалась у форматі засідань, панельних дискусій та круглих столів. Загалом учасники саміту зосередилися на обговоренні різних актуальних тем, серед яких – єдність та сила українських громад, українська школа за кордоном, адвокаційна робота на підтримку України, як SKU може наблизити перемогу, відбудова України під час війни та після перемоги тощо. Особлива увага була приділена розробці конкретного плану заходів та обговорення ідей і пропозицій щодо подальших дій закордонного українства в контексті нових безпрецедентних викликів для українського народу, а також щодо подальшої підтримки України – гуманітарної, політичної, військової, фінансової, освітньої, яка вкрай необхідна в умовах повномасштабної війни.

Докладніше про це в інтерв'ю Українські редакції Всесвітньої служби Радіо Румунія розповів президент Світового Конгресу Українців Павло Грод. *«Головне було, щоб ми обговорили і вдосконалили наш план дій. Це був дуже практичний саміт, де ми опрацювали конкретні плани щодо трьох наших головних пріоритетів, які є: перше – перемога України, друге – це відбудова України і третє – це сильний український світ. І під кожним з трьох наших пріоритетів є серія різних акцій щодо перемоги: це є адвокація, це є допомога – збільшення зброї, військової підтримки для України, це є політичні питання, такі як вхід України в НАТО, вхід України до Європейського Союзу. Це також мирний план президента Зеленського, просування цього плану, це питання відбудови, як ми можемо сьогодні і в майбутньому долучитися до цієї відбудови. Ми висвітлювали і обговорювали як можна долучитися до наших проєктів Energize Ukraine, де ми стараємося знаходити обладнання для електричної мережі України. Щодо сильного українського світу – ми обговорювали, як будувати цей світ. Бо реально українці, які, незалежно від того чи приїхали рік тому, чи приїхали 10 років тому, чи народжені за кордоном, важливо, щоб вони не асимілювалися. Важливо, щоб вони інтегрувалися в суспільство, де вони живуть, але щоб вони лишалися українцями. Аби ми могли й надалі просувати інтереси України, це є надважливо для України, бо без міжнародної підтримки Україна сама не зможе вижити. І тому ми обговорили можливість як це формувати. Це є й українські садочки, й українські школи, й українські молодечі організації, й релігійне життя, українські церкви, різні сфери спорту, молоді, культурного напрямку, тобто як конкретно будувати цей потужний український світ. Ми обговорили усе це дуже конкретно. Крім цього, ми обмінялися найкращими практиками, бо тут є багато досвіду, були представники понад п'ятдесят країн, які тут зібралися, понад двісті делегатів, котрі мають позаду дуже багатий досвід. Тож ми обмінювалися ідеями як найкраще працювати, як співпрацювати разом».*

Саміт SKU відбувся в приміщенні Парламенту Румунії, а його співорганізатором виступив Союз українців Румунії, на чолі з депутатом Миколою-Мирославом Петрецьким, який заявив, що вибір місця проведення Саміту Світового Конгресу Українців не був випадковим. За його словами, Румунія є надійним партнером України, а двосторонні відносини є дуже тісними і набули стратегічного характеру.

(Далі буде)

Василь КАПТАРУ
Всесвітня служба Радіо Румунія

XXX-а Національна олімпіада з української мови та літератури

Олімпіада з рідної української мови та літератури – національний етап, що відбулася вже в 30-й раз, стала є знаковою подією для всього освітнього процесу українською мовою в Румунії. Важлива для румунського українства подія, що пропагує українську мову та культуру, цього року відбулася в Ботошанах, 22-25 квітня, і зібрала 67 найкращих учнів з Арадського, Ботошанського, Марамуреського, Сату-Марського та Сучавського повітів у супроводі 8 вчителів.

Учні середніх та старших класів вивчають українську мову як рідну, як предмет шкільної програми, а деякі з них, з повітів Марамуреш, Тіміш та Сучава є учнями старших класів шкіл з викладанням рідною мовою. Центральна комісія у складі 13 членів відповідала за процедурне проведення конкурсу.

Офіційне відкриття олімпіади, організоване у надзвичайній обстановці, відбулося в конференц-залі ім. Міхая Емінеску ботошанського комплексу «Rapsodia City Center». Письмові тести національного етапу пройшли в елітному навчальному закладі – Національному коледжі «А. Т. Лауріан».

Церемонія нагородження відбулася в актовому залі коледжу «А.Т. Лауріан» і стала головною подією заходу, відзначивши досягнення в галузі української мови та літератури: 8 перших премій, 8 других премій, 8 третіх премій та 11 заохочувальних відзнак.

Учні-переможці були відзначені значними грошовими преміями від Міністерства освіти та Союзу українців Румунії, а також отримали дипломи від Міністерства освіти. Усі учасники – учні, вчителі, партнери, гості та офіційні особи отримали невеличкі подарункові пакети від СУР з логотипом олімпіади. Союз українців Румунії також нагородив дипломами та призами за участь усіх учнів, супроводжуючих вчителів та членів центральної комісії.

Після завершення олімпіади, у більш розслабленій атмосфері учасники відкрили для себе історичні та культурні атракції Ботошан та повіту. Вони відвідали меморіальний будинок Дж. Енеску в Лівень, рідному селі композитора, Музей природничих наук в Дорогої, заснований натуралістом Григорієм Антіпою та музейний комплекс «Міхай Емінеску» в Іпотештах, селі, де виріс видатний румунський поет. Завершилося дійство купанням у критому басейні «Аквапарк» відпочинкового комплексу Коріша.

Союз українців Румунії виступив головним партнером Ботошанського повітового шкільного інспекторату в організації цього заходу високого рівня.

www.uur.ro

130-У РІЧНИЦЮ ВІД НАРОДЖЕННЯ О.П.ДОВЖЕНКА ВІДСВЯТКУВАЛИ В КЛУЖ-НАПОЦІ

Українська спільнота міста Клуж-Напока 16 квітня зібралася на події «130 років від народження режисера та письменника Олександра П.Довженка», яку організували та провели місцева філія Союзу українців Румунії у співпраці з відділом української мови та літератури філологічного факультету Клузького університету імені Бабеша-Бояї.

Український письменник, кінодраматург, художник Олександр Довженко (1894-1956) є найвідомішим українським режисером ХХ століття на думку як українських, так й іноземних дослідників. Він є єдиним, хто за умов тоталітарного сталінського режиму насправді став митцем світової величини, ім'я якого входить у всі енциклопедії та антології світового кіномистецтва. Його вважають «Гомером кіно», його називали «поетом слова і кадру, віртуозом монтажу», його кінопоеми були визнані світовою кінокритикою «шедеврами світового кінематографа» та викликали захоплення у таких особистостей як Чарлі Чаплін. Довженко, на думку фахівців, є «філософом, володарем душі, людиною, яка стоїть над простором і часом та уособлює собою радість й біль свого народу», бо він, звертаючись до святих понять і переосмислюючи

вічні проблеми, говорив та оспівував рідну українську землю та її роботящих і простих людей. Трагічне життя митця, його творчість багато в чому є відображенням трагічної історії українського народу, а тому цікавить не тільки студентів та молодь, а й всіх, кому небайдужа вітчизняна культура. Такого розмаху та сили митець потребує всебічного осмислення та вивчення, до чого й спонукають заходи, подібні до тих, що відбуваються у Клужі.

Про еволюцію сільського хлопчика у світового масштабу кінотворця йшлося в роботі «Життєвий і творчий шлях Олександра Довженка», яку румунською зачитала студентка

Анастасія Федурян. У першу чергу дівчина зазначила: «Олександр Довженко, відомий також як "перший поет кінематографії", залишив свій неповторний слід у світі кіно. Його оригінальний та інноваційний погляд дозволив перенести кінематограф за межі класичних підходів, характерних для радянської епохи. Обираючи шлях експериментів у мистецтві та досліджуючи нові методи кінодискурсу, Довженко вніс свій вагомий внесок у розвиток та розмаїття цієї галузі мистецтва». Доповідачка, розповідаючи про значення кінотворчості Довженка, згадала найкращі його стрічки і ті відгуки та відзнаки, які вони отримали, як на Батьківщині так і за кордоном. Цьому митцеві довелося жити і творити у часи жорстоких репресій, яких не вдалося уникнути навіть йому – визнаній особі з державними відзнаками і нагородами. Найбільшим «гріхом» письменника в очах тоталітарної влади, на думку студентки, була «повість, яка описує трагедію українського народу в роки Другої світової війни, трагедію, яка розглядається з кількох точок зору: філософської, моральної та етичної».

(Продовження на 16 стор.)

Ольга СЕНИШИН

Деякі спостереження над передмовами й примітками видань Тараса Шевченка в Румунії

(Продовження з попереднього н-ра)

Видання 1999 р. називається „Marele Cobzar” („Великий Кобзар”; 224 с.), є двомовним українсько-румунським, містить вступне слово перекладача (с. 5-6), хронологічну таблицю, оригінали й переклади (їх подано не за часом написання) „Заповіту” („Testamentul”), всесвітньо відомої поезії „Думи мої, думи мої...” („Gânduri ale mele, gânduri”), чотирьох віршів „Думка” („Gând”), поем „Іван Підкова” („Ivan Pidkova”), „Причинна” (вдало перекладену назву як „Fata vrăjită”, букв. „дівчина-чаклунка”), „Наймичка” („Slujnica”), „Гайдамаки” („Haidamaci”). Видання 2001 р. (260 с.), щоправда, уже лише румунськомовне, окрім вищезгаданих, містить і такі: „Катерина” („Katerina”), „Тарасова ніч” („Noaptea lui Taras”), „Перебендя” („Perebendea”), „Тополя” („Plopul”), „До Основ’яненка” („Către Osvianenko”), „Утоплена” („Înecată”), „Гамалія” („Hamalia”), „Розрита могила” („Mormânt devastat”), „Сон” („У всякого своя доля...” („Visul (Fiecare-și are-o soartă)”), послання „І мертвим, і живим...” („Și celor morți, și celor vii, și celor nenăscuți”). Йон Козмей часто зберігає українські екзотизми: gusalca (рум. zîna apelor, буквально „фея вод”), hohol, muscalii, leah, jidan (замість румунського літературного evreu, хоча і наявне evreică), ciumas (рум. cărăuș), Sicea (Січ), пестливі форми Katrusea, Katreia, Nastea, залишає без перекладу шляхетський вигук „Nie pozwalam! Nie pozwalam!”, значення якого пояснюється в примітках.

Публікацію прикрашає передмова Магдалини Ласло-Куцюк (с.5-8), написаною в нетиповій для неї реалістичній манері, зі згадкою про „самогубство Миколи І після поразки Росії в Кримській війні 1853-1856 рр.” (с.7). У післямові до видання „Ще один крок до правдивого сприйняття Шевченка” („Încă un pas spre o receptare fidelă a lui Șevcenko”) Івана Кідешука (с.237-245) зіставляються переклади Йона Козмея та Віктора Тулбуре (його варіанти правильно названі „квазівіршними”), містяться цікаві висловлювання на зразок: „Заповіт” написано 25 грудня в день народження Господа, у день Підняття Сонця, що, mutatis-mutandis, може означати й день постановлення України” (с.240). Навряд чи доречною є подібна паралель, в україномовних читачів відразу постає згадка про 25 грудня 1917 р. і проголошення в Україні радянської влади в Харкові, що аж ніяк не пов’язується з Шевченковим „Заповітом”. Іван Кідешук порівнює Шевченка з кобзарем Перебендею, „лише один він здатний увійти в стосунки з Усвишнім серед степових могил, спілкуватися з ним, призвичаїтися до таємниці його слова” (с.241). Як відзначається, примітки до цього видання 2001 р. узяті з „Кобзаря” 1984 р., тому й трапляються відверто застарілі твердження як-от (с.251): „Богдан Хмельницький був прихильником союзу України та Росії” (??? – С.Л.), у контексті найсучасніших подій і досліджень і тлумачень варто було б переглянути це «твердження». Третя книга перек-

ладів Йона Козмея називається „Tinerele mele gânduri” („Молоді мої думи”), що побачила світ у видавництві „Augusta” в Тімішоарі 2005 року. Відзначимо, що в румунському Банаті, центром якого є Тімішоара, з початку ХХ ст. проживає й українська національна меншина. 2007 р. Йон Козмей захистив і докторську дисертацію під назвою „Poetul național al Ucrainei și receptarea lui în România” („Національний поет України та його сприйняття в Румунії”), де загалом схарактеризовано румунсько-українські літературні зв’язки, лірика Шевченка тлумачиться крізь призму романтизму аж до порівнянь з класиком румунської літератури, „запізнілим романтиком” Міхаєм Емінеску (1850-1889), аналізуються всі наявні відтворення безсмертного слова Кобзаря

румунською мовою (п’ятий розділ). Самого Йона Козмея називають „маленьким кобзарем із Келінешть родини Емінеску”, адже Міхай Емінеску народився в невеличкому містечку Ботошань у південній Буковині, звідки походить і Йон Козмей.

Серед визначних досягнень румунської Шевченкіани останнього десятиліття виділяється ґрунтовна монографія Магдалини Ласло-Куцюк „Творчість Шевченка на тлі його доби” (Бухарест, Видавництво МУСТАНГ, 2002. – 348 с.), де доробок великого Кобзаря введено не лише в уже традиційний контекст європейського романтизму поруч із Гюґо, Гофманом, Міцкевичем, Шіллером, але й здійснено модний нині інтертекстуальний аналіз поем „Сон”, „Кавказ” і „Марія”, в основі яких – біблійні мотиви, оригінально інтерпретовані українським генієм. М.Ласло-Куцюк зараховує Шевченка до „етико-чуттєвих інтровертів”, який викликав постійне захоплення як пророк.

До поширення в сучасній Румунії вогненного слова Шевченка, нашого „вічного Надзвичайного і Повноважного посла України у світі”, активно долучаються й Посольство

України в Румунії. Завдяки сприянню українських дипломатів наприкінці 1990-х відроджено погруддя Шевченка в парку Херестреу (його пошкодили вандали 1993 р.), 1 липня 2009 р. у м.Сату Маре було урочисто відкрито пам’ятник Тарасові Шевченку, що стало яскравим прикладом глибокої поваги румунського народу до культурної спадщини, духовних надбань українського народу. У літературно-науковому журналі українських письменників Румунії „Наш голос” постійно з’являються шевченкознавчі матеріали, які, з одного боку, як урахувують румунську національну специфіку, так і мають просвітницьке спрямування. У березневому числі за 2004 р. наявні такі статті: „Тарас Шевченко – дух України, вселюдська велич, символ дружби українського і румунського народів” Корнелії Лускалової (на той час – Першого секретаря, аташе з питань преси і культури Посольства України в Румунії, нині – директор Культурно-інформаційного центру України в Румунії); „Адекватне „прочитання” Шевченкового слова” Івана Ребошапки, професора кафедри слов’янської філології Бухарестського університету; „Шевченкіана” Степана Ткачука (він перекладав і прозу Шевченка); „Нове про „Гайдамаків” Шевченка” М.Ласло-Куцюк, яка стверджує, що на романтичну фантазію поета в зображенні широких масових рухів у „Гайдамаках” могла вплинути опера Джакомо Меєрбера „Гугеноти” (1836), яку він кілька разів слухав і часто згадував у повісті „Художник” та в „Щоденнику”; „Великий авторитет Шевченкового слова” Івана Робчука, відомого румунського мовознавця українського походження; „Тарас Шевченко – географ-дослідник” Людмили Михайленко. Березневе число „Нашого голосу” за 2006 р. містить наступні статті: матеріал прес-служби Посольства України в Румунії „Тарас Шевченко – український поет, художник, мислитель”; „Доземний уклін” Івана Ребошапки та його переклад слова румунського письменника-академіка, представника Румунської Академії Евсебіу Камілару (1910-1965) „У Каневі” (повністю наведене у цитованій антології «Сторінками румунської шевченкіани»), виголошеного з нагоди 100-річчя з дня перепоховання Шевченка 26 травня 1961 р. (його текст зберігся у С.В.Семчинського); „Історія творення і доля вірша „Заповіт” (до 160-річчя написання шедевр) Івана Ковача, українського письменника Румунії; „Тарас Шевченко – творець української літературної мови” Івана Робчука; „Почав „Кобзарем”, а закінчив „Букварем” Людмили Михайленко. Христина Манта підготувала 4 березня 2009 р. радіопрограму „Тарас Шевченко в Румунії”.

(Далі буде)

Сергій ЛУЧКАНИН,

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри загального мовознавства, класичної філології та
неоелліністики Навчально-наукового
інституту філології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Українські письменники ювіляри 2024 р.

(Продовження. Поч. в 1-2/2024 номері)

ВЕРЕСЕНЬ

Іван Котляревський – 255 років

Павло Грабовський – 160 років

Михайло Коцюбинський – 160 років

Олександр Довженко – 130 років

Дмитро Павличко – 95 років

Іван Котляревський (1769-1838)

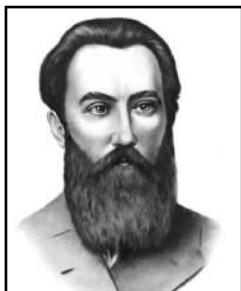
1769 р. народився Іван Котляревський, український письменник, поет, драматург, засновник нової української літератури, театральний та громадський діяч. Брав участь у російсько-турецькій війні 1806–1812. Від 1810 – куратор Будинку виховання дітей бідних дворян. Під час Війни 1812 сформував 5-й козацький полк, отримав чин майора. Був одним з організаторів Полтавського професійного театру, а 1819–1921 – його художнім керівником. 1819 для Полтавського театру написав п'єси "Наталка Полтавка" і "Москаль-чарівник", які поклали початок нової української драматургії. Літературну діяльність розпочав близько 1794 р. переробкою в бурлескному стилі "Енеїди" Публія Вергілія Марона.

"Енеїда" стала першим твором нової української літератури, що був написаний народною мовою. За мотивами поеми "Енеїда" створено мультфільми "Пригоди козака Енея" (1969) та "Енеїда" (1991). За п'єсами "Наталка Полтавка" та "Москаль-чарівник" зняті однойменні кінематографічні стрічки (1911, 1936, 1978).

Павло Грабовський (1864-1902)

Павло Грабовський народився 11 вересня 1864 у селі Пушкарному на Харківщині (тепер Сумська область). Вчився в Охтирській бурсі (1874–1879) та Харківській духовній семінарії.

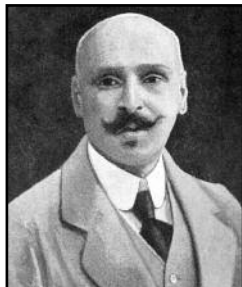
У 1885 році став одним з керівників «групи революційних народників». У 1886 році вступив на військову службу.

Продовжував займатися літературною творчістю, в 1899-1901 публікував статті в газеті «Сибирський листок». Упродовж усього творчого життя Грабовський здійснював величезну роботу як перекладач творів світової поезії. У книгах «З чужого поля», «Доля», «З Півночі» (розділ «Переклади»), «Кобза», у підготовленій, але не виданій збірці «Хвиля» (1899) вміщено переклади поетичних творів із 25 літератур світу.

Помер в Тобольську 12 грудня 1902 року від туберкульозу.

Михайло Коцюбинський (1864-1915)

Михайло Михайлович Коцюбинський класик української літератури. Народився 17 вересня 1864 р. в м. Вінниці в сім'ї дрібного урядовця. Освіту здобував у Барській початковій школі (1875-1876) та Шаргородському духовному училищі (1876-1880).

Починаючи з 1890 р. було надруковано у львівському дитячому журналі "Дзвінок" вірш "Наша хатка". За один рік з-під його пера виходять оповідання "Харитя", "Ялинка", "П'ятизлотник", повість "На віру", віршована казка "Завидючий брат". Твори привернули увагу літературної громадськості, засвідчили, що в українську прозу прийшов талановитий художник.

Роки перебування Коцюбинського на урядовій службі в Молдавії і Криму дали життєвий матеріал для його творів "Для загального добра" (1895), "Пе-коптьор" (1896), "Посол від чорного царя" (1897), "Відьма" (1898), "В путях шайтана" (1899), "Дорогою ціною" (1901), "На камені" (1902), "У грішний світ", "Під мінаретами" (1904). Важливим моментом світоглядно-художньої еволюції Коцюбинського було оповідання "Лялечка" (1901). У "Лялечці" Коцюбинський постає визначним майстром психологічного аналізу. Зосередження уваги на психологічних колізіях стає визначальною рисою творчості Коцюбинського.

Новела "Цвіт яблуні" була в українській літературі новаторською за темою: порушувалась проблема ставлення письменника до дійсності, говорилося, що митець за будь-яких обставин не може забувати про свій громадянсько-професійний обов'язок, повинен боліти чужим горем, як власним.

До теми "Цвіту яблуні" Коцюбинський повертається ще не раз (цикл мініатюр "З глибини", поезія в прозі "Пам'ять душі", незавершений твір "Павутиння", новели "Intermezzo" і "Сон").

Перед революцією у 1905-1907 рр. Коцюбинський написав і опублікував оповідання "Fata morgana" (Київська старина, 1904), в якому вловив ті головні зрушення у свідомості селянства і нові тенденції в еволюції соціальної психології села, які на повну силу виявилися під час революції. Провідним жанром малої прози Коцюбинського після 1901 р. стає соціально-психологічна новела.

У 1906 – 1912 рр. М. Коцюбинський створює новели "Сміх", "Він іде" (1906), "Невідомий", "Intermezzo", "В дорозі" (1907), "Persona grata", "Як ми їздили до Криниці" (1908), "Дебют" (1909), "Сон", "Лист" (1911), "Подарунок на ім'я", "Коні не винні", образки-етюди "Хвала життю!", "На острові" (1912), а також повість "Тіні забутих предків" (1911).

Під час поїздок на острів Капрі письменник часто зустрічався з Горьким, взимку 1911-1912 рр. навіть жив у нього і написав там "Коні не винні" та "Подарунок на ім'я".

Мовна практика Коцюбинського – один з яскравих прикладів широкого підходу до розвитку літературної мови. Не заперечуючи ваги різних стилів української літературної мови, слів-новотворів, оригінальних виразів, конструкцій, він головним джерелом збагачення мови літератури вважав загальнонародну розмову.

Олександр Довженко (1894-1956)

Олександр Довженко народився 29 серпня 1894 року в багатодітній селянській родині на хуторі В'юнище Сосницького повіту Чернігівської губернії (нині в районі селища міського типу Сосниця – одного з районних центрів Чернігівської області).

Після закінчення інституту в 1914 році Довженко працює вчителем в Житомирському училищі.

У 1930 році Довженко зняв один зі своїх найвідоміших фільмів «Земля», який отримав визнання, як в СРСР, так і за кордоном. Новаторським кіномови режисер розповів про боротьбу за колективізацію, соціальних процесах, які ламали підвалини селянського життя.

Етапними роботами стали фільми «Іван», «Аероград», «Щорс».

Поетична картина «Життя в цвіту», яку Довженко задумав ще в 1944 році, на догоду ідеологічним принципам була перероблена в фільм «Мічурін». Фільм нескінченно змінювався і перемонтовувався, в спробах задовольнити вимогам цензури. Ще сумніша доля останньої роботи Довженка фільму «Прощай, Америко!». Фільм був задуманий як держзамовлення, агітаційний памфлет за мотивами книги Анабелла Бакарді, політичної перебежчиці з США в СРСР. Фільм «Прощай, Америко!» пролежав у архіві 46 років і тільки в 1995 році потрапив на екрани.

У 1956 р. у березневому номері журналу "Дніпро" була опублікована "Зачарована Десна".

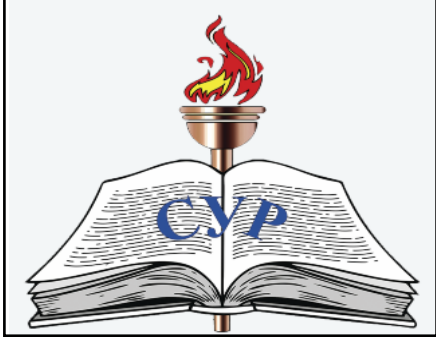
Олександр Довженко помер 25 листопада 1956 від інфаркту на своїй дачі перед першим знімальним днем його нової картини «Поєма про море».

Тематика ранніх творів Довженка тісно пов'язана з революційним пафосом і становленням радянського кіно.

(Продовження на 15 стор.)

Роман ПЕТРАШУК

КАНДИДАТИ
СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ
МІСЦЕВІ ВИБОРИ
9 ЧЕРВНЯ 2024

АРАД
Тернова
Примар: Мікулайчук Іван
Радники:
Мікулайчук Іван
Пінтя Микола
Стуляник Думітру
Мікулайчук Іван-авріле
Бучута Василь
Мікулайчук Гаврило
Йойкалюк Іван
Мікулайчук Андрея-Марія
Кіфа Іван
Преда Іляна
Бежера Михайло
Чін Штефан
Фрасин Іван
Пінтя Алекса
Бежера Іван
Лавер Юрій
Піштен Марія
Вечунка Марія
Пеун-Мікулайчук Штефан

БОТОШАНИ
Повітова Рада Ботошань

Радники:
Енакі Константин-Богдан

Муніципій Дорогой
Радники:
Тімінджеріу Константин

Кендешти
Примар: Яворенчук Дмитро
Радники:
Яворинчук Дмитро
Гринчук Іван
Гринчук Константин
Ганчерюк Трасніци
Коренюк Теодор
Маіян Корнелій-Іван
Андрушка Раду-Іліє
Ватаманюк Юліяна
Каучук Андрій-Маріян
Джуранюк Віорел
Андрюк Марчел
Русу-Мощкану Марічіка
Туряк Мануела
Яворенчук Валентин-Космін

Міхайлени
Радники:
Іваничук Василь-Маріян
Кавчук Дмитро

КАРАШ-СЕВЕРІН

Карансебеш
Радники:
Раду Надіна
Росоха Іван
Сімеску Олга-Надя

Копашиль
Радники:
Чупа Іляна
Сопко Маріяна
Сопко Юрій

Палтініш
Примар: Шейко Іван
Радники:
Шейко Іван
Чабрун Іван
Попович Юрій
Плеска Петро
Гарасим Василь

Гарасим Іван
Гарасим Маріус
Сокач Василь
Жупнич Іван
Плешка Іван
Шейко Сільвія

Саку
Радники:
Прияла Василь
Дзицак Василь
Бойчук Василина

МАРАМУРЕШ
Повітова Рада Марамореш

Радники:
Рекало Іван
Глодян Василь
Пасенчук Василь
Марічук Пінтя
Стуляник Сергій
Куреляк Василь
Мочернак Олександр-Юрій
Бринзяник Іван-Клаудіу
Бойчук Ореся-Ніколета
Чукур Мірела
Гербіл Дорін-Юрій
Семенюк Лукреція
Дубович Михайло-Василь
Цудик Петро
Коржук Анна
Руснак Михаела
Кут Олекса
Йордекіяну Ірина
Опрішан Василь- Юрій
Дубович Іван
Бобрюк Михайло-Нарчіс
Маня-Біліч Константин
Красук Іван
Саука Ірина
Гренюк Анджела
Роман Маріян-Раду
Манзюк Михайло
Арделян Симона
Бежера Іван
Дзіцак Дмитро
Онча Іван
Мороз Марія
Шорбан Марічіка
Мачока Михайло
Горган Юрій
Орішан Штефан-Василь
Матічук Лариса-Симона
Бойчук Юрій

Сігету-Мармаціей
Радники:
Гербіл Дорін-Юрій
Опрішан Василь-Юрій
Арделян Симона
Семенюк Лукреція
Чукур Мірела
Прівігей Ліліана
Бойчук Ніколета-Іляна
Грицюк Микола
Бойчук Михайло
Берсан Іван-Олександр
Готіко Марія
Рагован Петро
Петровай Войкіца-Михаела
Габорян Джорджіяна-Йона
Тот Іван-Тіберіу
Барсан Флоаре
Боднарюк Микола
Опрішан Олександра-Марія
Роман Флорін
Краус Віоріка
Турда Віоріка

Бістра
Примар: Гава Лівіу
Радники:
Йордекіяну Ірина
Главацька Христина
Мочернак Олександр-Юрій
Грицюк Лучія-Йонела
Шорбан Марічіка
Деміян-Красус Андрея
Луцак Олександр-Василь
Мочернак Юрій
Зеленчук Михайло
Шемота Марія
Арделян Мітруц
Грицюк Іляна
Бойчук Юрій
Опрішан Штефан-Василь
Горган Юрій

Бочкою Маре
Примар: Гренюк Василь
Радники:
Гренюк Василь
Бобрюк Михайло-Нарчіс
Калинка Василь-Іван
Гера Анна
Бойчук Ореся-Ніколета
Даскелу Йонел
Гренюк Анджела
Матус Віктор
Руснак Михаела
Калена Анна
Коман Тодора
Бокочь Оксана-Михаела
Візауер Лумініца-Михаела
Немешук Іван
Нямчук Ірина
Мойсюк Матей

Посніле де суб Мунте
Примар: Стуляник Сергій
Радники:
Стуляник Сергій
Онча Іван
Дзіцак Дмитро
Кут Олекса
Бойчук Сергій-Валентин
Вішован Марія
Мачока Михайло
Лонга Михайло
Кімшак Юрій
Пістін Міоара
Копошук Ілько
Росуш Дмитро
Мікулайчук Іван
Логош Анна-Василина
Бежера Настака
Онча Діяна
Логош Василь
Якобчук Іван
Вечунка Федор
Грездак Василь
Дзіцак Юрій
Мікулайчук Василь
Яблонюк Джовані-Габрієл
Стуляник Джорджі

Ремети
Примар: Бринзяник Іван-Клаудіу
Радники:
Бринзяник Іван-Клаудіу
Штефан Марія
Пасинчук Василь
Роман Маріян-Раду
Дубович Іван
Манзюк Михайло
Шофінець Василь-Михайло
Мачока Наталка-Саня
Штец Іван-Юрій

Буряк Михайло
Тівадар Іван-Еміл
Тюк Василь
Михайлюк Юрій-Михайло
Татюк Михайло-Петро
Дубович Михайло-Василь
Голдіш Теодор-Флорін
Ненештян Васіле

Репедя (Кривий)
Примар: Рекало Іван
Радники:
Рекало Іван
Маня-Біліч Константин
Цудик Петро
Красук Іван
Бежера Іван
Красук Василь
Турчин Михайло
Кліпей Дмитро
Канюка Михаела
Попович Данієл
Цудик Марія
Дрозд Василь
Красюк Юрій
Штецка Михайло
Рекало Михайло
Кучія Іван
Пряла Настасія
Рекало Іван
Пріяла Юрій-Адріян

Верхня Рівна
Примар: Куреляк Василь
Радники:
Куреляк Василь
Челенюк Гафія-Христина
Лаурук Михайло-Іван
Гріжак Микола
Попович Маріяна
Калена Іван
Бабота Марія
Семенюк Марія
Проданюк Михайло-Нелу
Бабота Микола
Чукур Анета
Албічук Юрій
Андрашук Михайло
Романюк Олександр
Лавиця Іван

Русково
Радники:
Марічук Пінтя
Боднар Іван
Коржук Анна
Мороз В. Марія
Саука Ірина
Біляк Петро
Мороз Т. Марія
Логош Іван
Дрозд Флоаря
Петз Марія
Поп Василина
Дрозд Анна-Марія
Нистор Марія-Євдокія
Біліч Маріяна
Маюш Микола
Данчук Іляна
Поп Іван
Бумбар Петро
Дрозд Василь
Бумбар Анна

Сату-Маре
Агіріш
Радники:
Курак Іван
Бумбар Микола
Костя Микола
Бежера Марія
Бежера Василь
Курак Ірина

(Продовження на 13 стор.)

КАНДИДАТИ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ МІСЦЕВІ ВИБОРИ 9 ЧЕРВНЯ 2024

(Закінчення. Поч. на 12 стор.)

Онча Іван
Красук Марія
Онча Дора
Піштен Юліяна-Лучія
Ціля Євдокія
Бежера Федора
Бумбар Микола
Борош Леонтіна

Мікула
Радники:
Бучута Василь
Мадарас Дмитро
Бумбар Іван
Білан Давид
Росуш Якоб
Ганціг Златінга-Мадаліна
Сунука Онофрей
Онча Іван
Попович Михайло
Кут Микола-Андрій
Грездак Ніколета
Вечунка Микола
Турда Маріяна
Бучута Дмитро-Флорін
Кут Докія
Чін Іван
Діну Василина

Тарна Маре
Радники:
Негру Марічіка-Йоана
Чонка Анна
Данко Михайло
Паул Іринка
Паул Анна

Теребешть
Радники:
Мотіка Васиlena
Мігня Флорін-Михайло
Гулбан Лауренціу-Мірча
Біезер Анджеліка
Марін Микола
Поп Васіліка-Вероніка
Поп Корнеліу
Поп Іляна
Молдован Джорджета
Гаріз Георгіна-Еліза
Гулія Ірина
Цінта Бріджіта-Біянка
Каталан Марія
Тріф Дорел-Юрій

СУЧАВА

Сірет
Радники:
Янош Флоріка-Зірка
Маназ Богдан

Балківці
Радники:
Шойман Петро-Штефан
Грігорічук Христина-Лумініца
Кості Космін
Садов'як Йонел
Грігорічук Лакрімйора
Зебренюк Юлія
Данелюк Сільвія
Карпек Корнелія
Бойчук Родіка
Сав'юк Віолета
Куява Ніколета-Оана
Гуменюк Ілько
Одовічук Марія-Мадаліна
Усатюк Родіка

Плекан Каталіна
Шойман Василь
Курелюк Настасія

Бряза
Радники:
Мойсюк Богдан
Костелюк Лекремйора-Михасла
Маковей Іван
Сферначук Ленуца

Бродина
Радники:
Торак Елена
Марочко Джорджета
Чоате Йонуц-Вірджіл
Лайба Камелія-Габрієла
Ніцу Елена
Торак Остап-Бізіо
Хмілевська Еріка
Серіл Анкуца-Елена
Попеску Валерія
Том'як Васіліка
Карачук Йонела
Цега Іван
Зберча Гудема-Елена
Грапіняк Дмитро
Чіпіл Ілько
Зелюк Петро
Костіл Елена

Дарманешти
Радники:
Велничук Ленуца
Слушарюк Юрій
Лаврік Адріяна

Ізвоареле Сучевей
Радники:
Мехно Василь
Мехно Марічіка-Родіка
Мельничук Михайло

Молдова-Суліця
Радники:
Коруц Вікторіца
Лецкан Мірела Джорджета
Лецкан Петро-Каталін

Шербівці
Примар: Марич Юрій
Радники:
Марич Юрій
Косован Юрій
Гапенчук Василь
Смокот Юрій
Зузяк Бенямін
Городинчук Іван
Маріч Йонуц-Дорін
Мачук Василь
Марич Лідія

Улма
Радники:
Чокан Ніколай
Кім*юк Джорджіана
Гобан Іван
Дарічук Симона-Марія
Горбан Марія
Дарічук Ілько
Шутак Ніколай

Ватра Молдовіцей
Радники:
Саучук Ілько
Феркал Філарет
Бурсук Константин
Келба Маріус-Микола

ТІМІШ

Балінц
Радники:
Анішор'як Нікіта

Бара
Примар: Даніла Г.Георге
Радники:
Даніла Т. Георге
Даніла Г. Георге
Францеску Марія
Енеску Джорджета-Габрієла

Барна
Радники:
Лонга Іван
Роман Ліліяна

Бечкереку Мік
Радники:
Дедар Юрій
Дедар Сілвіу-Адріан
Чернічка Клаудія

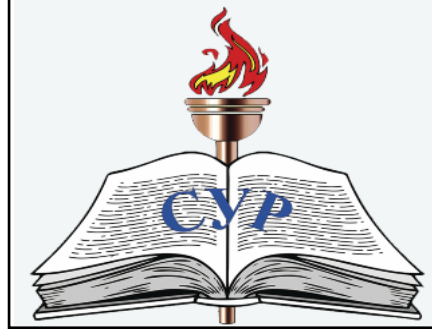
Бетгаусен
Радники:
Кодрий Василь
Сабо-Кондрей Аугустін
Сінеску Анна

Крічова
Радники:
Шандор Василь

Гавождія
Радники:
Росока Василь
Нікоара Лучіан-Микола
Гогалтан Микола
Бротней Василь
Гашпар Елена

Джармата
Радники:
Болдіжар Іван
Ардел'ян Адріана
Марічек Петро
Іоці Петро
Таршар Джорджета
Поповіч Фелічія
Апостол Паула-Лавінія

Огаба Лунга
Радники:
Чін Олександра
Тудор Ірина
Чін Чіпріан-Віорел

Щука
Радники:
Лавер Сорін
Катунчук Мирон
Яблончук Василь
Кут Андрея

Віктор Влад Деламаріна
Радники:
Кубаш Маріяна
Козак Михайло

ТУЛЬЧА

Повітова Рада Тульча
Радники:
Маладой Джорджіана
Герман Лучіка
Мунтяну Юрій
Нікіта Іван
Максім Доріна

Тульча
Радники:
Мунтяну Юрій

Крішан
Радники:
Герман Лучіка
Савенку Олена-Михасла
Чімпоешу Дойна
Кіріак Оана
Олару Анка-Ірина
Шербан Фаніка
Якович Родіка
Сергій Діну

Чукурова
Радники:
Тудор Йоана
Діну Данієла
Жоргіу Симона
Негріла Доріна
Корней Аурелія
Ріцку Лучіка
Тертіш Аніка

Фреканей
Радники:
Нікіта Іван

Муріґйол
Радники:
Грігори Штефан-Леонард

Ч. А. Росетті
Радники:
Максім Доріна

Микола Вегеш, Ірина Люба Горват

НАВІКИ В ПАМ'ЯТІ НАРОДНІЙ

До 85-річчя проголошення незалежності Карпатської України
і 150-річчя від дня народження Августина Волошина

(Продовження. Поч. у н-р 3-4, лютий 2024 р.)

Звичайно, сьогодні не все вдається записати із тих пісень про Карпатську Україну, що побутували в кінці 30-х років XX століття. Чимало їх уже понесли в могилу ті, що їх співали й пам'ятали⁸. До таких слід зарахувати пісню «В тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятому році», записану І. Хлантою в с. Оглядів Радехівського району Львівської області від І. С. Іськіва:

*В тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятому році
Сталася сумна година:
Спалахнула вогнем, забряжчала мечем
Закарпатська Україна.*

*Ой там батько Волошин, він збирає всіх старшин
На нараду важную.
Ой там радяться вони, щоб січові стрільці
Стали разом всі до бою.*

*Вже забрали на фронт і старих, і жінок,
Ще й дітей десятилітніх.
Сила трупів там лягла і кров свою пролила,
Кров лилася там рікою.*

*Вже ся чехи в Хусті б'ють, а мадяри заду йдуть,
Посилають ультимати,
Щоб народ ся піддав і всю зброю віддав:
Інакше добра не ждати.*

*А ти, брате, не журись, на Карпати подивись
На їх долю сумную.
З тої крові виросте покоління молоде,
Загартоване до бою⁹.*

Коли у Келечині – рідному селі президента Карпатської України – співали пісню «Там над Хустом ворон кричє» – оплакували двох видатних односельчан Августина Волошина і Федора Тацинця:

*Ци чули-сьте, милі браття,
Як бороли Закарпаття?
Сорок тисяч воювало,
Кров невинну проливало.
Там над Хустом ворон кричє,
На чужині мати плаче.
Не плач, мати, та й не тужи,
Син ранений, та не дуже:
Розрубана головонька,
І кров цюрить із серденька...
Візьми, мати, піску жменю,
Посій його на каменю.
Як той, мати, пісок зійде,
Тоді до тя твій син прийде¹⁰.*

Оксана Кузьменко в упорядкованій нею ґрунтовній праці «Стрілецькі пісні» опублікувала варіант цієї пісні, записаний у с. Яворові:

*Там над Хустом ворон кричє,
Та ворон кричє, та гей!*

*Українська мати плаче.
Плаче мати за синами,
Сестра плаче за братами.
Плаче сестра у неволі,*

Лежить стрілець в чистім полі.

*Ніхто трупів не збирає,
Похоронів не справляє.
Тільки ворон серед ночі,
Випиває карі очі.
Тільки сестра ся й остала,
Нам цю пісню передала.
Передала про руїну,
Закарпатську Україну¹¹.*

«Стрілецькі пісні» О. Кузьменко, і це справді, присвячені подіям 1918–1920-х рр., тобто національно-визвольній боротьбі українців доби ЗУНР і УНР. «До циклу історичних стрілецьких пісень зачислено декілька творів, – констатує дослідниця, – що хронологічно не відповідають зазначеному періоду. Однак тематично ці пісні дуже близькі до стрілецьких, бо стосуються оборони Карпатської України у 1938–39 рр. («Замахнула мечем, запалала вогнем», «В Карпатах сум і жаль настав»). Типологія спорідненості виявляється у згадуванні січових стрільців як поборників державності цієї часточки української землі, і навіть варіативно через актуалізацію зачинів власне стрілецьких текстів («Там над містом Хустом висока могила», «В Закарпатті радість стала»)¹².

Пісня «Замахнула мечем, запалила вогнем» записана О. Кузьменко у с. Делева Тлумачького району Івано-Франківської області:

*Замахнула мечем,
Запалила вогнем
Закарпатська Україна.*

*Ой там хустські чехів б'ють,
А мадяри заду прут,
Висилають отаманів.*

*Щоб той нарід,
Щоб всю зброю віддав,
Бо інакше їм не жити.*

*Отець батько Волошин
Своїх послів скликає
На таку сумну нараду.*

*Вони радять там усі,
Щоб січові стрільці
Стали разом всі до бою.*

*Жінок, дівок вже беруть
І до фронту їх шлють,
І десятилітніх дітей.*

*Много трупу тут лягло,
Много крові проляло
І там кров текла річкою.*

*З тої крові виросте
Покоління молоде,
Загартоване до бою.*

*А ще прийде такий час,
Що всій нарід стане враз,
Тоді буде Україна.*

*Відплатиться ворогам:
Мадярам і чехам,
Ще й проклятим полякам¹³.*

До найвідоміших пісень, які присвячені Августині Волошину і Карпатській Україні слід зарахувати «Ой не змогли січовики», «Ой ви, хлопці, не журіться», «З Арданова до Хуста», «Це герої України», «Коби гори говорили», «Ой спустився сірий туман», «Ой там під дубочком», «Вже весна воскресла», «Ой ішла дівчина», «Бодай ті мадяри», «У неділю рано...», «Ой хто матір забуває...», «Карпатські січовики», «Колоситься Красне Поле», «Знає Тиса», «Могила січовика» та багато інших. На мелодію «Тече вода каламутна» була написана пісня «Заспіваймо про руїну» (Записав В. Піпаш-Косівський у серпні 1991 р. у м. Калуші Івано-Франківської області):

*Заспіваймо про руїну,
Про Карпатську Україну,
Де Січ славно воювала,
За свободу життя дала.
Життя дала за свободу,
За самостійність народу.
Не журіться, милі браття,
Ще повстане Закарпаття,
Галичина, Буковина –
Самостійна Україна.
Зашуміла Тиса з горя
Та й понесла кров до моря.
Зашуміла Тиса з болю
Та й понесла в море волю¹⁴.*

11 березня 1939 р. чоловічий хор учительської семінарії в Севлюші (Виноградів – Авт.) в програмі Урочистої академії під керівництвом професора Юрія Костюка, що родом із Сірми, виконав «Пісню січових стрільців». Це сталося за чотири дні до трагедії на Рокосівському полі:

*В горах грім гуде, хоч зима паде,
Землю спороли гармати.
Гримить війна, дуднить луна,
Дрожать ранені Карпати.
Хто живий, вставай боронити край,
Вкритий вогнем і мерцями.
Не буде тобі сумно у борбі
Між січовими стрільцями.
Лютий кат прийшов проливати кров,
Взяти народ у неволю.
І море сліз у край приніс,
Розбій і смерть і неволю.
Та вступився кат із верхів Карпат,
Втік, наче вовк, манівцями.
Або тут і впав, як у бій попав,
Із січовими стрільцями¹⁵.*

Є підстави вважати, що саме в добу Карпатської України актуалізувалася пісня «Пливе кача по Тисині», окремі версії якої зафіксовані на Хустщині, Воловеччині, Тячівщині, Іршавщині та Сколівщині. Перші два куплети цієї пісні під назвою «Плавле кача...» опублікував у 1923 р. в збірці «Квіти з терном» Василь Гренджа-Донський:

(Продовження з 15 стор.)

Українські письменники ювіляри 2024 р.

(Закінчення. Поч. на 11 стор.)

Роботи Довженко в передвоєнний період, в області документального кіно дозволяють віднести його до основоположників розробки художніх засобів військової кінопубліцистики.

Через усю творчість Довженка проходить тема єднання людини і природи. Особливо яскраво це проявилось в картинах «Земля» і знівченої цензурою «Життя в цвіту».

Дмитро Павличко
(1929-2023)

Народився 28 вересня 1929 в селянській родині на Івано-Франківщині. Початкову освіту здобув у польській школі в Яблуніві, продовжив навчання в Коломийській гімназії, а далі – в Яблунівській середній школі.

Перша збірка поезій Дмитра Павличка має назву «Любов і ненависть» (1953).

У 1953 р. закінчив філологічний факультет Львівського університету. Після закінчення цього університету Павличко продовжує навчання в аспірантурі.

Завідував відділом поезії редакції журналу «Жовтень» (нині – «Дзвін»), після переїзду до Києва працював у секретаріаті СПУ. Протягом 1971-1978 рр. Д. Павличко редагував журнал «Всесвіт».

Як поет дебютував книгою віршів «Любов і ненависть» (1953). Пізніше побачили світ поетичні книги «Моя земля» (1955), «Чорна нитка» (1958), «Правда кличе» (1958), – величезний тираж книжки було знищено за вказівкою партійних цензорів.

У 1968 р. вийшла збірка «Гранослов», згодом «Сонети подільської осені» (1973), «Таємниця твого обличчя» (1974), «Спіраль» (1984), «Поеми й притчі» (1986), «Покаянні псалми» (1994) та «Бистрина!».

Д. Павличко уклав антологію перекладів «Світовий сонет» (1983). Літературно-критичні праці зібрані в книжках «Магістралями слова» (1978), «Над глибинами» (1984), «Біля мужнього слова» (1988).

Після 1989 року виступає як активний політичний діяч демократичного спрямування – один з організаторів Народного руху України за перебудову, Демократичної партії України, перший керівник Товариства української мови імені Тараса Шевченка.

У 1990-ті роки – посол України у Польщі та Словаччині. Державний службовець 1-го рангу (1994).

Депутат Верховної ради з 1990-го року до 2006.

Помер 29 січня 2023 року на 94-му році життя в Києві.

Так само потрібно згадати чимало українських письменників ювілярів на 2024 рік: **Лариса Письменна** – 110 років, **Людмила Таран** – 70 років, **Марія Морозенко** – 55 років, **Микола Гоголь** – 210 років, **Леонід Смілянський** – 120 років, **Роман Романичук** – 95 років, **Василь Василяшко** – 85 років, **Богдан Чалий** – 100 років, **Ігор Калинець** – 85 років, **Павло Мовчан** – 85 років, **Володимир Дрозд** – 85 років, **Іван Світличний** – 95 років, **Мирослав Дочинець** – 60 років, **Сергій Дзюба** – 60 років, **Віктор Домонтович** – 130 років, **Юрій Щербак** – 90 років, **Василь Скуратівський** – 85 років, **Богдан-Ігор Антонич** – 115 років, **Зірка Мензатюк** – 70 років, **Ярослав Стельмах** – 75 років, **Наталка Білоцерківець** – 70 років, **Марія Матіос** – 60 років, **Любов Голота** – 75 років.

Використані джерела:

<http://www.nbuv.gov.ua/node/4273>

<https://dovidka.biz.ua/pavlo-grabovskiy-biografiya-skorocheno>

<https://www.ukrplib.com.ua/bio/printit.php?id=1625>

<https://www.odesafilmstudio.com.ua/uk/about/persons/dovzhenko>

<https://dovidka.biz.ua/dmitro-pavlichko-biografiya-skorocheno>

Микола Вегеш, Ірина Люба Горват

НАВІКИ В ПАМ'ЯТІ НАРОДНІЙ

До 85-річчя проголошення незалежності Карпатської України
і 150-річчя від дня народження Августина Волошина

(Продовження. Початок на 14 стор.)

*Пливе кача по тисині:
– «Мамко моя, не лай нинь,
Залаєш ми в злу годину
Сам не знаю, де погину».*

*Лає мати сына, лає
Сын до дому не вертає... –
Серед поля на долині
Лягло серце у тернинь!*¹⁶

Згодом текст пісні опублікував у збірнику «Народні пісні підкарпатських русинів» український композитор і фольклорист Дезидерій Задор в 1944 р. «Плине кача» входила до репертуару Заслуженої артистки УРСР, солістки Закарпатського державного академічного хору Віри Баганич¹⁷. Найвідоміша зараз версія виконання – від «Пікардійської терції», хоча раніше її виконували також інші гурти та хорові колективи, скажімо, «Плач Єремії», капела імені Д. Ревуцького, хор Київської Православної академії, семінаристи якої були безпосередніми учасниками Револуції Гідності в Києві. Пісня була і на міжнародному фестивалі «Virgo Lauretana» в Італії¹⁸. Сьогодні кожен українець знає пісню «Пливе кача по

Тисині», оскільки її справедливо вважають гімном-реквієм за загиблими активістами Євромайдану, які увійшли в історію під назвою «Небесна сотня»:

*Гей, плине кача по Тисині,
плине кача по Тисині.
Мамко ж моя, не лай мені,
Мамко ж моя, не лай мені.
Гей, залаєш ми в злу годину,
Залаєш ми в злу годину.
Сам не знаю де погину,
Сам не знаю де погину.
Гей, погину я в чужім краю,
Погину я в чужім краю.
Хто ж ми буде брати яму?
Хто ж ми буде брати яму?
Гей, виберут ми чужі люди,
Виберут ми чужі люди.
Чи не жаль ти, мамко, буде?
Чи не жаль ти, мамко, буде?
Гей, якби ж мені, синку, не жаль?
Якби ж мені, синку, не жаль?
Ти ж на моїм серцю лежав,
Ти ж на моїм серцю лежав.
Гей, плине кача по Тисині,
плине кача по Тисині...*

Сучасний український дослідник Василь Сокіл переконаний, що пісня «Пливе кача по тисині» має не народне, а літературне походження: «1) Незаперечний факт, що автором вірша «Пливе кача по тисині» був В. Гренджа-Донський; 2) Літературний твір фольклоризувався у різних варіантах; 3) Прив'язка до конкретної назви річки Тиси чисто умовна, адже скоріше йдеться про тиху, заплавну воду (озерці); 4) Мотив загибелі сина актуалізувався у часи Карпатської України, тому виявлені народні варіанти розповсюдилися за принципом концентричного кола (Хустщина, Воловеччина, Сколівщина); звичайно, хвилі можуть заходити і далі; 5) Тема загибелі захисників Вітчизни стала на часі і сьогодні, надто ж у момент поховання «Небесної сотні»¹⁹.

У своїй статті «Про пісню «Пливе кача по тисині» В. Сокіл навів різні варіанти цієї пісні: запис з початку 1940-х років Д. Задора із Волиня на Закарпатті; запис з початку 1960-х років В. Гошовського від Івана Тебзи, 21 рік, із с. Березове Хустського району Закарпатської області.

(Продовження у наступному числі.)

130-У РІЧНИЦЮ ВІД НАРОДЖЕННЯ О.П.ДОВЖЕНКА ВІДСВЯТКУВАЛИ В КЛУЖ-НАПОЦІ

(Закінчення. Поч. на 9 стор.)

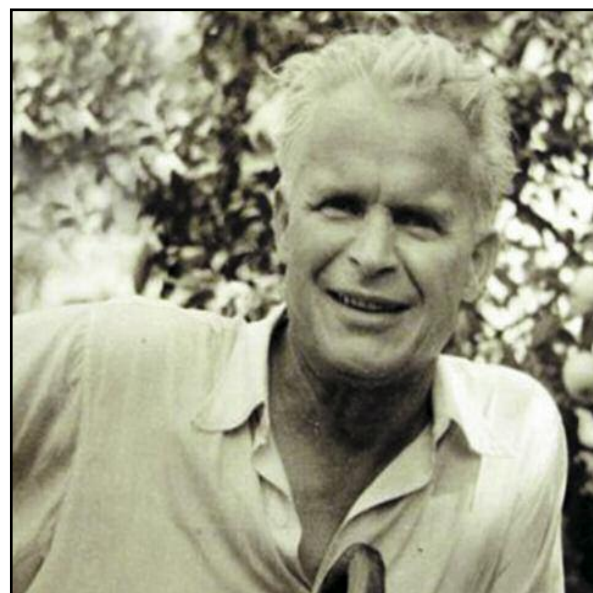
Йдеться про твір «Україна в огні», за яку Довженка звинуватили у зображенні «не повної перемоги ленінізму», закинули в націоналізмі, звільнили з посади директора Київської кіностудії, перевели до Москви і відірвали від рідної України, заборонивши туди повертатися. Про пережиті тоді та потім приниження від колег і знущання від влади, про свої почуття і біль він пише у «Щоденнику», який відкриває нам Довженка чутливого і вразливого, відданого своїй українській землі та мистецьким переконанням. «О. Довженко залишиться в історії української культури не лише як геніальний режисер, але й як зразок митця, змушеного творити в умовах тоталітарного режиму. Його доля тим більш драматична, що обидві сторони його звинуватили у державній зраді, а він не зробив нічого іншого, як відтворював красу та висловлював надії на кращий світ кожним своїм твором», – підкреслила доповідачка.

Про згубну, фатальну роль кіноповісті «Україна в огні» (1943) в житті й творчості Довженка йшла мова і в документальній стрічці про цього митця. «За неї він розплачувався до кінця своїх днів», – стверджують автори та детально ознайомлюють з хронологією створення цього твору, її викраденням, заборонаю та наслідками цькування Довженка партією, лідерами, колегами та особисто Сталіним. Він поплатився за спробу розказати правдиві причини та наслідки тяжкої ситуації, в якій опинилися українці на їхній землі під час бойових дій і окупації 1941-1943 років. Довженко був свідком заподіяного лиха, коли перебував на фронті в якості військового кореспондента, гостро переживав всі втрати та майстерно відобразив всю глибину ситуації. Та правда в ті часи була не тільки непотрібною, але й небезпечною. Кіноповість було заборонено до друку, а на спеціальному засіданні політбюро правлячої партії комуністів відбулося «кремлівське розп'яття» автора. «Там мене було порубано на шмаття і окривавлені частини моєї душі було розкидано на ганьбу й поталу на всіх зборищах... Я тримався рік і впав. Моє серце не витримало тягаря неправди й зла», – так пише у своїх згадках про цей період сам Довженко. Кіноповість повністю було опубліковано у 1966 році, а в 1967 вдова Довженка відзняла кінострічку російською, в якій навіть не згадується про те, що події відбуваються на Україні.

«Кіноматографічний всесвіт Олександра Довженка» – такою була тема презентації докатора-лектора Міхаєлі Гербіл, в якій після стислої біографії Довженка розглядаються в хронологічному порядку його здобутки в галузі кіномистецтва. Після «Звенигора» (1928) та «Арсенал» (1929) з'являється «Земля» (1930), яка «виводить українське кіномистецтво на міжнародний рівень, і приносить Довженкові заслужену світову славу... Саме у 1958 року на всесвітній виставці кіномистецтва у Брюсселі найповажніші кінокритики і кінознавці з двадцяти країн до переліку дванадцяти найкращих фільмів світового кіно внесли і Довженкову «Землю»». Наступний фільм «Іван» (1932) «зазнає численних несправедливих нападок, його знімають з екрана, а Довженка звільняють з роботи». А вже 1935 року Довженка відзначено високою

державною винагородою (орденом Леніна). Тоді ж на екрани виходить «Аероград», за нею – героїчна епопея «Щорс», яку відзначають Державною премією СРСР в 1941 році. Довженко ще багато працює під час війни та після неї, викладає, створює крім прозових творів та теоретичних статей, п'єси і ряд кіноповістей та кінострічки. Найбільш відомою є автобіографічна повість «Зачарована Десна», яка, на думку викладачки, «стала художньо-філософським осмисленням народного буття, тісно переплетеного з чарівною українською природою». Найкращою демонстрацією таланту Довженка – першовідкривача кіномистецтва в Україні – став перегляд на заході колажу уривків з чотирьох

стрічок цього режисера, які містили найкращі його кадри. Підібрані кадри є сильним та переконливим засобом висловлювання, який і в наші часи не втратив здатності чарувати, захоплювати та переконувати.

У завершальному слові подяки пані Наталія з України зачитала декілька уривків з листів Олександра Довженка своїй матері та сестрі. Після ознайомлення з ними вимальовується людина, дуже відмінна від образу «великого радянського режисера», створеного по його смерті і широко відома більшості. Сильне враження справляє такий уривок: «Висохла голова од втоми, все пишу да думаю, тільки думи в мене не веселі. Як згадаю, скільки нашого народу навіки вічні загинуло у війні – душа кров'ю обливається і болем. Скільки покалічено, замучено, розлучено. Скільки зла, ненависті, помсти посіяно, скільки отруєно душі – не знаю, чи думаєте ви про все це. Краще не думайте, простіше буде жити...».

Людям такого чутливого складу, які бачать навколо себе правду в її красивих та негарних формах, важко пристосовуватися та прикидатися. Правдиві погляди Довженка не важко побачити і в його творах, не дивлячись на вимушену присутність в них усіх відповідних елементів пропаганди і прославляння. Ніякі тодішні догми і обмеження не змогли затьмити розмах його новаторства і таланту, а правда і велич його творчості була і є вищою за нав'язані радянські політичні переконання та стандарти. Не дивлячись на плин часу та розвиток технологій кінострічки Олександра Довженка залишаються шедеврами, а ми продовжуємо згадувати, шанувати та пам'ятати цю незвичну постать української культури.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор – **Іван КОВАЧ** **Василь КАПТАРУ**

Редактори – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ** та **Роман ПЕТРАШУК**

Комп'ютерний набір – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ**

Техноредагування – **Роман ПЕТРАШУК**

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redakției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.